

SoilCare

SOILCARE FOR PROFITABLE AND SUSTAINABLE
CROP PRODUCTION IN EUROPE

**Beleidsanalyse:
BEVORDERING VAN DE
TOEPASSING VAN
BODEMVERBETERENDE
TEELTSYSTEMEN (BVTs) IN
VLAANDEREN, BELGIË**

**PROBLEMEN
IN VERBAND
MET DE
PLAATSELIJKE
BODEMKWAL
ITEIT**

Verdichting

Erosie

Verzuring

Verlies van
nutriënten

**BODEMVERBETERENDE
TEELTSYSTEMEN VOOR EEN BETERE
BODEMKWALITEIT IN VLAANDEREN**

De volgende bodemverbeterende teeltsystemen (BVTs) werden getest in Vlaanderen (België) om de belangrijkste hierboven geïdentificeerde bedreigingen voor de bodem aan te pakken:

- **Geïntegreerd nutriëntenbeheer (biologische bodemverbeteringen op tarwevelden),**
- **Conserverende bodembewerking: Strokenteelt en bodembedekking in maïs ("Grasonderzaai in maïs"),**
- **Demonstratievelden (bodemverbeterende gewassen, gecontroleerd verkeersbeheer).**

Bovengenoemde SICS bevatten belangrijke praktijken die de bodemkwaliteit ten goede kunnen komen indien zij op grote schaal worden toegepast. Het hoofddoel van deze studie was beleidsalternatieven en -acties te formuleren en de toepassing van SICS te vergemakkelijken.

Uit literatuuronderzoek, interviews en een workshop met belanghebbenden blijkt dat verschillende factoren de toepassing van SICS in het algemeen, en van de in Vlaanderen geteste praktijken in het bijzonder, bevorderen of ondermijnen. Deze omvatten:

- "Geschiktheid" en complexiteit van het beleid
- Beperkte coherentie van het beleid
- Gebrek aan financiële prikkels
- Tijdsbestek van het beleid:
- Beperkte bodemeducatie/kennisverspreiding

**BEDEKKINGSGEWASSEN OM VERDICHTING
TEGEN TE GAAN EN DE BODEMKWALITEIT TE
VERBETEREN**

Factoren die het gebruik van bedekkingsgewassen bevorderen:

- Erosiepreventie
- Voorkomen van bodemverdichting
- Schraping van industriële gewassen

Factoren die het gebruik van bedekkingsgewassen bevorderen:

- Lagere opbrengst in sommige omstandigheden
- Grotere behoefte aan bestrijdingsmiddelen
- Behoeft aan nieuwe machines

Factoren die het gebruik van geïntegreerd nutriëntenbeheer bevorderen:

- Voldoende aanvoer van houtsnippers
- Coöperatieve aankoop van machines
- Bewustzijn en kennis van de voordelen
- Mogelijkheid van beheersovereenkomsten

Hinderpalen voor de invoering van geïntegreerd nutriëntenbeheer:

- Voldoende aanvoer van houtsnippers
- Implementatiekosten
- Tegenstrijdigheden in de wetgeving
- Onvoldoende kennis over de voordelen

Auteurs

Alicia McNeill, Melanie Muro, Tugce Tugran, Zuzana Lukacova,
Monika Malecka, Winona Vrancken, Annemie Elsen, Mia Tits,
Bodemkundige Dienst van België

@SoilCare_eu

Het SoilCare-project wordt gefinancierd door het onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020 van de Europese Unie in het kader van subsidieovereenkomst nr. 677407.

TEKORTKOMINGEN IN HET BELEID EN KANSEN VOOR HET VERGEMAKKELIJKEN VAN DE TOEPASSING VAN SICS

De invoering van SICS wordt reeds bevorderd door een reeks bestaande regelgevende, economische en vrijwillige beleidsinstrumenten en maatregelen in het Vlaamse deel van België. Uit de analyse blijkt dat verscheidene beleidsmaatregelen betrekking hebben op de in het studiegebied geteste SICS: bedekkingsgewassen en conserverende bodembewerking worden gestimuleerd in het kader van respectievelijk de randvoorwaarden van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) en de vergroeningsmaatregelen. Geïntegreerd nutriëntenbeheer wordt in grote mate geregeld door de nitraatrichtlijn en het mestdecreet, maar wordt ook beïnvloed door de vergroeningsvoorschriften in het kader van het GLB, dat het gebruik van stikstoffixerende gewassen en gewassen met een lagere bemestingsbehoefte stimuleert.

Blauwe cirkels= SICS getest op de onderzoekslocatie; Rode cirkels = andere SICS die worden bevorderd door bestaande verplichte, economische of vrijwillige beleidsinstrumenten in Vlaanderen, België

	GEWASROTATIE	GROENBEMESTERS, BEDEKKINGSGEWASSE N, VANGGEWASSEN	GEÏNTEGREERD NUTRIËNTENBEHEER	EFFICIËNTE IRRIGATIE	BEHEERSTE DRAINAGE	CONSERVERENDE/GEE N BODEMBEWERKING	GEÏNTEGREERDE PLAGBESTRIJDING	SLIMME ONKRUIDBEST-RIJDING	SLIM RESTSTOFFENBEHEER	RIJPADENTEELT	GEÏNTEGREERD LANDSCHAPBEHEER
CAP GAEC Randvoorwaarden Norm voor een goede landbouw- en milieuconditie van grond (GLMC)	●	●			●	●			●		●
CCAP Vergroeningspremie: vergroening in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid		●	●			●	●				●
CCAP Agromilieumaatregelen		●				●		●	●		●
CAP RDP (Programma voor Plattelandsontwikkeling (derde))	●				●						●
Decreet betreffende het integraal waterbeleid					●						
Mestdecreet - Actieprogramma ter uitvoering van de Nitraatrichtlijn 2015-2018 (het 5e Mestactieplan)		●	●								
NAPAN (Nationaal Actie Plan d'Action National)							●				
Decreet duurzaam gebruik van pesticiden en de bijhorende besluiten							●				
Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de erosiebestrijding					●	●					●

@SoilCare_eu

Het SoilCare-project wordt gefinancierd door het onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020 van de Europese Unie in het kader van subsidieovereenkomst nr. 677407.

Op basis van de resultaten van deze studie kunnen de volgende beleidsaanbevelingen worden gedaan:

DE BELEIDSCOHERENTIE
VERGROTEN EN DE
HUIDIGE WETGEVING
AANPASSEN

BODEMSPECIFIEKE EN
BELONENDE
REGELGEVING

LANDBOUWERS
BELONEN VOOR DE
VOORDELEN DIE ZIJ DE
SAMENLEVING
OPLEVEREN

BETER ONTWERPEN
ECONOMISCHE
INSTRUMENTEN
INVOEREN

WIJDVERBREIDE
VRIJWILLIGE PRAKTIJKEN
AANMOEDIGEN

VRIJWILLIGE
BASISMECHANISMEN
(LANDBOUWCOÖPERATI
ES)

MECHANISMEN VOOR
DOELTREFFENDE
KENNISVERSPREIDING EN -
UITWISSELING TOT STAND
BRENGEN

VOORLICHTING
UITWISSELING VAN
PRAKTIJKEN
BEGELEIDING

MECHANISMEN VOOR
DOELTREFFENDE
KENNISVERSPREIDING EN
-UITWISSELING TOT
STAND BRENGEN

VOORLICHTING
UITWISSELING VAN
PRAKTIJKEN
BEGELEIDING

Ondersteuning van bewustmaking en verspreiding van goede praktijken:

De rol van onderwijs en kennisverspreiding mag niet worden onderschat. In de Vlaamse casestudy voerden verscheidene landbouwers SICS of andere nuttige praktijken alleen in om "te slagen voor een test" of om een subsidie te krijgen. Dat betekent dat de invoering van SICS erg fragiel is. Als de subsidie zou worden stopgezet of een specifieke toezichtsvereiste zou worden gewijzigd, zouden de landbouwers waarschijnlijk terugvallen op de oude praktijken. Ook wanneer invoeringspraktijken niet verlopen zoals gepland en vervolgens als mislukt worden beschouwd, moeten de oorzaken systematisch worden onderzocht en gedocumenteerd om toekomstige initiatieven vorm te geven. Evenzo moeten successen worden verspreid als goede praktijken. Door te investeren in onderwijs en kennisverspreiding wordt de invoering van SICS veel duurzamer. In Vlaanderen zijn er organisaties zoals de B3W (Begeleidingsdienst voor Betere Bodem en Waterkwaliteit), die in januari 2021 is opgericht. Deze dienst omvat alle praktijkgerichte onderzoeksstations in Vlaanderen, de Bodemkundige Dienst van België en ILVO (Vlaams Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek). Deze dienst zal zich toespitsen op een beperkt aantal onderwerpen in verband met bodem- en waterkwaliteit. De dienst biedt drie services aan: individuele coaching, focusgroepen en thematische uitwisselingsevenementen. In deze studie zijn geen aanwijzingen gevonden voor tegenstrijdige boodschappen of overinformatie, maar in het algemeen moet ervoor worden gezorgd dat de landbouwers een eenduidige boodschap krijgen, gebaseerd op wetenschappelijk bewijsmateriaal, dat wordt gepresenteerd zonder overweldigend en verwarrend te zijn.

DE BELEIDSCOHERENTIE
VERGROTEN EN DE HUIDIGE
WETGEVING AANPASSEN

BODEMSPECIFIE
KE EN
BELONENDE
REGELGEVING

De beleidscoherentie vergroten en de huidige wetgeving aanpassen:

De meeste beleidsmaatregelen die van invloed zijn op de bodemkwaliteit in Vlaanderen, zijn regelgevingsinstrumenten, en er zijn aanwijzingen dat deze kunnen worden verbeterd. Door de zeer complexe wetgeving en het gebrek aan beleidscoherentie inspireert de bestaande regelgeving niet tot invoering. Bovendien wordt regelgeving in Vlaanderen eerder als bestraffend dan als belonend ervaren, wat een extra hinderpaal voor de invoering vormt. Er zijn ook aanwijzingen dat algemene regelgeving (in plaats van bodemspecifieke regelgeving) een beperkt effect heeft. Zo heeft de richtlijn inzake duurzaam gebruik van pesticiden invloed gehad op de soorten pesticiden die beschikbaar zijn, maar heeft die weinig gedaan om de bodemkwaliteit te verbeteren.

WIJDVERBREIDE
VRIJWILLIGE
PRAKTIJEN
AANMOEDIGEN

VRIJWILLIGE
BASISMECHANISMEN
EN
(LANDBOUWCOÖP
ERATIES)

Beter nagaan hoe vrijwillige praktijken kunnen worden aangemoedigd:

Er waren weinig aanwijzingen van wijdverbreide vrijwillige basismechanismen (zoals landbouwcoöperaties), maar het is duidelijk dat bepaalde vrijwillige maatregelen, zoals conserverende bodembewerking, reeds worden uitgevoerd. Hoewel ons onderzoek niet heeft kunnen bevestigen dat deze praktijken zijn ingevoerd als gevolg van een specifieke vrijwillige maatregel, toont het wel aan dat landbouwers in Vlaanderen bereid zijn vrijwillige maatregelen te nemen, en dat er misschien meer kan worden gedaan om hen aan te moedigen.

LANDBOUWERS BELONEN
VOOR DE VOORDELEN DIE
ZIJ DE SAMENLEVING
OPLEVEREN

BETER
ONTWORPEN
ECONOMISCHE
INSTRUMENTEN
INVOEREN

Beter ontworpen economische instrumenten invoeren om de kosten in verband met SICS te compenseren:

Economische instrumenten zijn hoofdzakelijk te vinden in het GLB. Er is echter potentieel om de economische instrumenten in Vlaanderen verder te ontwikkelen, aangezien een van de belangrijkste hinderpalen voor de invoering de kosten zijn - of het nu gaat om directe kosten (zoals de investering in nieuwe machines) of opportuniteitskosten (zoals het afzien van inkomsten uit aardappelen of biomassa).

@SoilCare_eu

Het SoilCare-project wordt gefinancierd door het onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020 van de Europese Unie in het kader van subsidieovereenkomst nr. 677407

